

ÁRSSKÝRSLA

Byggðasafns Vestfjarða

fyrir árið 2016

Höfundur: Jón Sigurpálsson, forstöðumaður.

Starfsemin.

Starfsemi Byggðasafns Vestfjarða var með hefðbundnu sniði árið 2016. Safnið var opið daglega frá kl. 9-18 frá miðjum maí til 15. september. Aðgangseyrir var 1000 kr., 800 kr. fyrir eldri borgara og hópa fleiri en 10, frítt var fyrir börn á grunnskólaaldri. Verð til hópa á vegum Vesturferða var 750 kr.

Fastir starfsmenn voru Jón Sigurpálsson, forstöðumaður, Björn Baldursson, safnstjóri. Þórir Örn Guðmundsson er í 50% stöðu við safnið og 50% við smiðju Guðmundar J. Sigurðssonar á Þingeyri sem safnið tók undir sinn verndarvæng í ársbyrjun 2014. Auk þeirra voru sumarstarfsmenn Rannveig Jónsdóttir og Fanney Jónsdóttir og Snævar Sölvi Sölvason.

Í byrjun júnímánaðar varð Björn Baldursson fyrir líkamlegu áfalli sem leiddi til fáfalls hans í árslok. Forstöðumaður minntist hans í minningargrein, sem birtist á útfarardeginum 14. janúar 2017. Þar segir m.a.

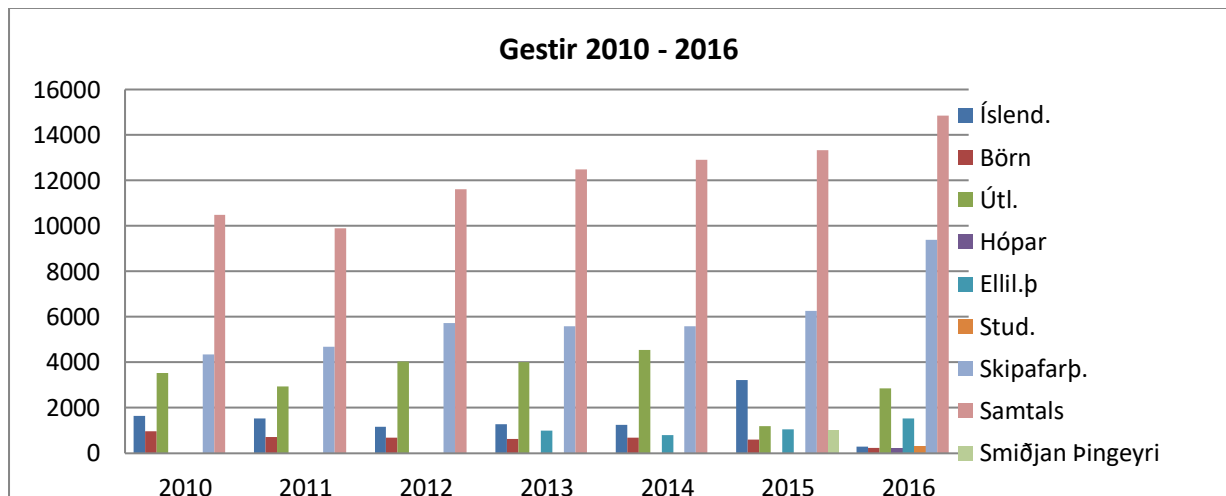
„Böddi kom til starfa hjá Byggðasafni Vestfjarða árið 2004. Þessi litli vinnustaður var í nokkrum vexti og fáar hendur unnu verkin. Það var gantast með það að safnmaður, a.m.k. sá sem vill þrífast á litlu safni, getur ekki verið grámyglulegur grúskari sem grúfir sig yfir fræðin í friði fyrir öllu og öllum. Hann þarf að kunna skil á öllu litrófi vinnumarkaðarins, allt frá sagnfræðigrúski, margskonar hönnunar, rekstrarkúnstar og skemmtanabransans. Allt þetta kom Böddi með úr Vigur í mali sínum og að auki var hann smiður á tré og járn, með undirstöðuatriði í vélfræði, svo hafði hann pungapróf og kunnir pelastikk svo eitthvað sé nefnt - en síðast en ekki síst, náttúrugreind“.

„Björn Baldursson frá Vigur var einstakur samstarfsmaður. Frá fyrstu stundu vorum við samstíga og jafningjar í vinnunni og vorum fljótir að finna okkar hlutverk sem bætti hvort annað. Hann var kvíkur og lausnamiðaður á móti hægfara sveimhuga með vott af verkkvíða. Hann gekk, eða öllu heldur fór á spretti í öll störf og var ótrúlega fljótur að tileinka sér nýjar nálganir. Eðlislæg smekkvísi og víðfeðm kunnátta kom hann með úr eyjunni. Á einhvern hátt lék allt í höndunum á honum. Við rökræddum og deildum saman mörgum áhersluatriðum á sviði minjavörslunnar, má þar nefna vörslu bátaarfsins og strandminja almennt. Það bar aldrei skugga á okkar samstarf og það yljá manni að rifja upp fjölmörg skemmtileg atvik sem við upplifðum saman“.

Ljóst var að auglýsa þurfti eftir staðgengli fyrir Björn Baldursson. Umsækjendur voru 13 og var mannauðsstjóra Ísafjarðarbæjar falið að leiðbeina forstöðumanni við að velja hæfasta umsækjandann. Helga Þórsdóttir menningarfræðingur varð að lokum fyrir valinu og hóf hún störf hjá safninu í september 2016.

Gestir safnsins.

Gestir safnsins árið 2016 voru 14839, sem er umtalsverð aukning frá fyrra ári. Sem fyrr var mikill meirihluti þeirra erlendir gestir. Flestir voru gestir Vesturferða sem komu í skipulögðum ferðum skemmtiferðaskipanna en þeir voru 9382. Áætlaður fjöldi gesta inn á safnsvæðið í Neðstakaupstað er á milli 25 – 30 þúsund. Sú aukning helgast af auknum fjölda skemmtiferðaskipa sem voru 83 á árinu með um 84 þúsund manns innanborðs. Það vekur enn og aftur eftirtekt að hlutfall Íslendinga er það lágt að ekki verður við unað.

Saltfiskverkun og veisla.

Sama fyrirkomulag var haft og í fyrra við saltfiskþurrkunina. Samið var við fiskibúðina Sjávarfang um að útvega hráefni á reitinn. Starfsfólk safnsins sáu um að þurrka fiskinn en þessi starfsemi er mjög mikilvæg í safnmyndinni, fiskurinn sem liggur til þerris á reitnum vekur mikla athygli og er bein skírskotun í það sem safngesturinn upplifir inni á safninu.

Árið 2002 stóð Byggðasafn Vestfjarða fyrst fyrir saltfiskveislu, tilefnið var að 150 ár voru liðin frá því að Ásgeirsverslun var stofnuð á Ísafirði og voru höfuðstöðvar hennar lengst af í Neðstakaupstað. Verslunin var á sínum tíma umsvifamesti útflytjandi saltfisks frá Íslandi og þótti því við hæfi að heiðra minningu fyrirtækisins á þennan hátt.

Í rúm 15 ár hafa veislurnar verið nokkurskonar ársfagnaður safnsins á hverju ári. Það þótti tilhlýðilegt að breyta til árið 2016 og hafa veisluna með öðru sniði þegar minnst var 150 ára afmælis Ísafjarðar og 20 ára afmælis Ísafjarðarbæjar. Að þessu tilefni stóð safnið fyrir veislu sem hlaut nafnið *Ávextir hafsins*, bornir voru ýmsir réttir sem fást úr sjónum hér við bæjardyrnar. Yfirmatreiðslumaður var Ingi Þórarinn Friðriksson og með honum eru Benedikt Fannar Gylfason og Hermann Ingi Kristinsson. Það sem þeir galdruðu fram var m.a. ýmsir saltfiskréttir, lundi úr Vigur með

bláberjum, kúlaður steinbítur, reykt þorskalifur, grilluð hrefna, hrefnuborgari vel kryddaðar rækjuri og svartfuglsegg.

Fundarhöld.

Við fráfall Björns Baldurssonar raskaðist nokkuð starfsemin. Forstöðumaður sótti ársfund Þjóðminjasafnsins á vordögum sat nokkra fundi Sambands íslenskra sjóminjasafna. Starfsmenn gátu ekki sótt ársfund íslenskra safnmanna í septembermánuði vegna anna við móttöku skemmtiferðaskipafarþega.

Sýningar

Safnið stóð fyrir og tók þátt nokkrum sýningum á árinu, lánaði safnmuni á sýningar og kvikmyndir, m.a. má nefna:

1. Jólasýning í Safnahúsinu.
2. 150 ára afmæli Ísafjarðarkaupstaðar og 20 ára afmæli Ísafjarðarbæjar í tímalínu.
3. Styrjaldirnar um landhelgina.

BÁRÐARSLIPPUR

Byggðasafn Vestfjarða fóstrar slippinn í Neðstakaupstað fyrir Ísafjarðarbæ. Hann er einn af fyrstu dráttarslippum Íslands. Slippurinn var upphaflega á Torfnesi og var samstarfsverkefni Ísafjarðarkaupstaðar og Bárðar G. Tómassonar skipaverkfræðings. Með samstarfinu varð til Skipabraut Ísafjarðar h.f. og voru hluthafar í upphafi Ísafjarðarkaupstaður og allir eigendur ísfirskra fiskibáta. Hafist var handa við byggingu slíppsins árið 1917 og fyrsta skipið dregið á land 1921. Marsellíus Bernharðsson skipasmiður kaupir slippinn af Bárði 1944 og rekur hann á Torfnesi fram undir 1970 þegar rýma þurfti lóðina fyrir nýbyggingu Menntaskólans, var hann þá færður í Neðstakaupstað. Eins og fyrr segir er slippurinn í Neðstakaupstað er einn fyrsti dráttarslippurinn hér á landi og sögulegt mikilvægi hans því ótvírætt og þá ekki síst vegna þess að hann er sá eini sem hefur verið óslitið notkun frá upphafi.

Í júlímánuði árið 2007 kaupir Ísafjarðarbær „Gamla slippinn“ af Sæfara, félag áhugamanna um sjósport á Ísafirði, félagið hafði eignast hann einhverjum árum fyrr. Ísafjarðarbær afhenti Byggðasafni Vestfjarða slippinn til umsjónar og varðveislu. Í tilkynningu frá bæjarstjórn Ísafjarðarbæjar í apríl 2011 er talið eðlilegt að nýta hluta dánargjafar Hjálmars Bárðarsonar til safnsins til endurbyggingar á slippnum enda hefur hann menningarsögulegt gildi sem og tengsl feðganna Bárðar og Hjálmars við Byggðasafn Vestfjarða. Safnmenn sáu í sjálfu sér ekkert athugasvert við þá tilhögun enda Bárður G. Tómasson var ein helsti forvígismaður að stofnun safnsins árið 1941 og sonur hans Hjálmar einn helsti stuðningsmaður safnsins.

Ýmsar hömlur voru settar á rekstur slíppsins í anda samkeppnissjónamiða. Slippurinn var leigður til einkaaðila og voru nokkrir bátar teknir í slipp um nokkurra ára skeið. Haustið 2015 gaf sig feyskinn hluti slíppsins við slípptöku og var útséð að brýnt væri að fara í umtalsverða viðgerð. Kostnaður vegna viðgerðar á slippnum árið 2016 var kr. 4.609.061,-. Ákveðið var að gera meira en minna þar sem kom í ljós að sleðinn var mun verr farinn en við fyrstu sýn. Tækniþjónusta Vestfjarða var fengin til að meta

kostnaðinn við viðgerðina og leggja mat á vinnslugetu slippisins við lok viðgerðar. Áætlaður kostnaður er kr. 5.731.674,- og burðargeta mun tvöfaldast, þ.e. úr 20 tonnum í 40.

AÐEINS UM BÁTA SAFNSINS.

Bátar safnsins eru 15, að auki eru tveir sem eru fóstaðir fyrir Þjóðminjasafn Íslands. Björn Baldursson var lykilmáður í allri vinnu við bátana. Vegna veikinda var vinna við þá í lágmarki. Helstu verkefni ársins voru eftirfarandi:

1. **Gunnar Sigurðsson Ís 13.** Viðgerð vél var lokið.
2. **Jóhanna Ís 159.** Viðgerð við Jóhönnu er lokið og verður hún til sýnis á komandi sumri.
3. **Gestur frá Vigur.** Gestur var málaður.
4. **Eljan Ís 590.** Gert var við byrðing og báturinn málaður.
5. **María Júlía Ba 36.** Áhugamannafélagið um rekstur Maríu Júlíu fékk styrk frá minjasjóði og nýtir styrkinn til frekari framkvæmda.

NÝBYGGINGIN.

Unnið var að fullri hönnun fyrirhugaðrar nýbyggingar. Húsið mun rýma Hornstrandarstofu sem er samvinnuverkefni Umhverfisstofnunar og safnsins, upplýsingamiðstöð ferðamála og svo aukið sýningarhúsnæði safnsins. Auk þessa fá stofnanirnar skrifstofuhúsnæði. Að auki var unnið að hönnun sýningar Hornstrandastofu.

GEYMSLUMÁL

Á árinu 2004 var fullgerð ný geymsla safnsins á hálfnýttum grunninum sem nefndur er hér að framan. Með nýrri geymslu gjörbreyttist þessi þáttur í starseminni að hluta. Húsnæðið hentar vel fyrir varðveislu á smærri safngripum og svo einnig til forvörslu og skráningar. Engu að síður má þó segja að ófremdarástand ríki í geymslumálum safnsins. Safnið hefur sára þörf fyrir geymsluaðstöðu fyrir stærri hluti sem geymdir eru á nokkrum stöðum og einnig báta safnsins, sem teknir eru á land yfir vetrarmánuðina.

SKRÁNING MUNA.

Lítið var skráð á safninu á árinu.

AÐFÖNG 2012.

Ný aðföng safnsins á árinu voru um 130 talsins.

HEIMASÍÐAN.

Ekki hefur unnist tími til að eiga mikið við síðuna og er það miður í hinum sívakandi netheimi, sem við búum í. Um þessar mundir er unnið að því að tengja upplýsingar gripa inni safninu við heimasíðuna í gegnum netheima með QR koda og gera síðuna þar af leiðandi skilvirkari en hingað til.

STJÓRN SAFNSINS.

Stjórn safnsins er skipuð Gísla Halldóri Halldórssyni bæjarstjóra á Ísafirði, Elíasi Jónatanssyni / Jóni Páli Hreinssyni bæjarstjóra í Bolungarvík og Pétri Georg Markan sveitarstjóra í Súðavíkurbreppi. Bókhalsfyrirtækið Smali annaðist bókhalds safnsins og Ísafjarðarbær launabókhald.

LOKAORÐ.

Byggðasafn Vestfjarða er í merkilegum hópi safna sem ruddu brautina fyrir rúmum 70 árum. Þar fyrir fór fólk sem færði samfélaginu mikilsvert og fórnfúst starf og í sumum tilfellum gáfu allar eigur sínar safninu til handa. Þessir merkilegu frumkvöðlar sáu það kannski fyrir að hjá safninu og öðrum skapandi greinum lægi einn mikilvægasti vaxtarsproti samfélagsins.